Tasarruf Finansmanda Organizasyon Ücreti

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Genel Kurul (Norm Denetimi)	05.11.2024	Ret

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2024/114	2024/186	6361 s.K. 39/A, Anayasa 5, 48, 167, 172, 6216 s.K. 40

ÖZET

Tüketici mahkemesinin itirazı üzerine AYM, tasarruf finansman sözleşmesinin 14 günlük cayma süresinden sonra feshinde organizasyon ücretinin iade edilmemesini öngören kuralı sözleşme özgürlüğü ve tüketicinin korunması yönünden Anayasa'ya aykırı bulmadı; kuralın tamamlayıcı olduğunu belirtti.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/tasarruf-finansman-organizasyon-ucreti-iadesi-aym-2024-186/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/114

Karar Sayısı : 2024/186

Karar Tarihi : 5/11/2024

R.G. Tarih-Sayı : 31/12/2024-32769

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul Anadolu 4. Tüketici Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu'na, 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Tasarruf finansman sözleşmesi kapsamında ödenen organizasyon ücretinin iadesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 39/A maddesi şöyledir:

"Tasarruf finansman sözleşmesi

MADDE 39/A- (Ek:4/3/2021-7292/7 md.)

(1) Tasarruf finansman sözleşmesi, belirli bir tasarruf tutarı ve dönemine bağlı olarak önceden belirlenmiş koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimi için müşteriye finansman kullanma hakkı veren, şirkete ise müşteriye ait birikmiş tasarruf tutarını yönetme, geri ödeme ve finansman kullandırma yükümlülüğü ile organizasyon ücreti alma hakkı veren, faizsiz finansman esaslarına göre düzenlenen sözleşmedir.

(2) Tasarruf finansman sözleşmesi, yazılı veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Kurulun yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak şekilde düzenlenir.

(3) Müşteri, sözleşme imzalanmasını takip eden on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tasarruf finansman sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir. Müşterinin söz konusu cayma hakkını kullanması hâlinde şirket, organizasyon ücreti dâhil, müşteriden aldığı tutarın tamamını cayma kararının bildirilmesinden itibaren on dört gün içinde iade etmekle yükümlüdür.

(4) Müşteri, tasarruf finansman sözleşmesinin tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmede fesih hakkına sahiptir. Şirket, müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlüdür. Müşterinin talebi ile tahsisat ileriki bir tarihe ertelenebilir, erteleme hâlinde müşterinin sözleşmedeki hak ve yükümlülükleri saklı kalır. Tasarruf finansman sözleşmeleri, müşterinin sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumu haricinde, şirket tarafından tek taraflı olarak feshedilemez.
(5) Tasarruf finansman sözleşmelerinde asgari olarak tutarlara, vadeye, organizasyon ücretine, gelir, maliyet ve masraflara, konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimine yönelik tasarruf etme ve finansman kullandırma dönem ve koşullarına, iade süre ve şartlarına, temerrüde, cayma hakkının kullanımına, sözleşmenin sona ermesine, feshine, mirasçılara intikaline, üçüncü taraflara devrine, tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin hükümler yer alır. Şirketler tasarruf finansman sözleşmeleri kapsamında taahhüt ettikleri yükümlülükleri yerine getirmek zorundadır. Sözleşme kapsamında müşterinin bilgilendirilmesine ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca 27/6/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle başvurunun yöntemine uygunluğu sorunu görüşülmüştür.

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi" başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkrada sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiş; anılan fıkranın (a) bendinde de "İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı" Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. Anılan İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararında, Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde ise Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede, başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilirse itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği belirtilmiştir.

5. Yapılan incelemede itiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının itiraz konusu ikinci cümlesinde yer alan "Şirket, müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde..." ve "...toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlüdür." ibarelerinin Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırı olduğunun belirtildiği ancak hangi nedenlerle anılan hükümlere aykırı olduğuna dair herhangi bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır.

6. Buna göre anılan ibarelere yönelik başvurunun 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı olduğu anlaşıldığından 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

7. Açıklanan nedenlerle 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu'na 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının;

A. İkinci cümlesinde yer alan "Şirket, müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde..." ve "...toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlüdür." ibarelerine yönelik itiraz başvurusunun 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

B. İkinci cümlesinin kalan kısmının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

9. Tasarruf finansman sözleşmesi isimsiz sözleşmeler arasında kabul edilmekteyken 6361 sayılı Kanun'da 7292 sayılı Kanun'la bir kısım değişiklikler yapılmak suretiyle tasarruf finansman sözleşmesine kanuni dayanak kazandırılmış ve anılan sözleşmenin isimli sözleşme hâline gelmesi sağlanmıştır.

10. 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında tasarruf finansman sözleşmesi, belirli bir tasarruf tutarı ve dönemine bağlı olarak önceden belirlenmiş koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı işyeri veya taşıt edinimi için müşteriye finansman kullanma hakkı; şirkete ise müşteriye ait birikmiş tasarruf tutarını yönetme, geri ödeme ve finansman kullandırma yükümlülüğü ile organizasyon ücreti alma hakkı veren, faizsiz finansman esaslarına göre düzenlenen sözleşme olarak tanımlanmıştır.

11. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında sözleşmenin yazılı veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (Kurul) yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak şekilde düzenleneceği ifade edilerek şekil şartı öngörülmüştür. Sözleşmenin içeriğinde bulunması gereken esaslı unsurlar ise maddenin (5) numaralı fıkrasında sayılmıştır. Buna göre sözleşmelerde; asgari olarak tutarlara, vadeye, organizasyon ücretine, gelir, maliyet ve masraflara, konut, çatılı işyeri veya taşıt edinimine yönelik tasarruf etme ve finansman kullandırma dönem ve koşullarına, iade süre ve şartlarına, temerrüde, cayma hakkının kullanımına, sözleşmenin sona ermesine, feshine, mirasçılara intikaline, üçüncü taraflara devrine, tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin hükümlere yer verilmesi gerekmektedir.

12. Tasarruf finansman sözleşmesinin tarafları müşteri ve şirkettir. Şirket; müşterinin tasarruflarını yönetme, bunları geri ödeme ve finansman kullandırmakla yükümlü kılınmakta, bunlara karşılık ise müşteriden organizasyon ücreti alma hakkına sahip olmaktadır.

13. Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere tasarruf finansman sözleşmesinin amacı, belirli bir birikim süreci sonunda belirli bir konuda finansman elde etmektir. Bu bakımdan sözleşme, birbiriyle bütünleşik bir tasarruf ve finansman taahhüdünü içermektedir. Sözleşmeyle müşteri taahhüt ettiği tasarruf tutarını sözleşme yaptığı şirket nezdinde biriktirmekte ve bunun sonucunda sözleşmede yer alan süre, yasal sınırlamalar ve ödeme gücünün devam etmesine ilişkin koşulların gerçekleşmesiyle müşteriye belirli bir konu ve tutarda finansman sağlanmaktadır.

14. Anılan Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (l) bendinde tasarruf finansman faaliyeti; "bir sözleşme kapsamında önceden belirlenmiş koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı iş yeri veya taşıtın edinimi için faizsiz finansman esaslarına göre belirli bir süre tasarruf edilmesi, müşterilere finansman kullandırılması ve toplanan tasarrufların yönetimi" şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre tasarruf finansman sözleşmesinin konusunu ancak konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimi oluşturabilecektir.

15. Söz konusu fıkranın (k) bendine göre tahsisat ise tasarruf finansman sözleşmesi çerçevesinde, belirlenen koşulların yerine gelmesi şartı ile müşterinin tasarruf birikimlerinin ve sözleşme kapsamında taahhüt edilen finansman tutarının müşterinin, mirasçısının veya vekilinin konut, çatılı işyeri veya taşıt edinmesi amacıyla satıcı konumundaki üçüncü kişilere hesaben ödenmesi olarak nitelendirilmektedir.

B. Anlam ve Kapsam

16. 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinde müşterinin sözleşmeden cayma ve fesih hakları düzenlenmiştir. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasına göre müşteri, sözleşme imzalanmasını takip eden on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tasarruf finansman sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir. Müşterinin söz konusu cayma hakkını kullanması hâlinde şirket, organizasyon ücreti dâhil, müşteriden aldığı tutarın tamamını cayma kararının bildirilmesinden itibaren on dört gün içinde iade etmekle yükümlüdür.

17. Maddenin dördüncü fıkrasında ise fesih hakkı düzenlenmiştir. Söz konusu fıkranın birinci cümlesinde müşterinin, tasarruf finansman sözleşmesinin tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmeyi fesih hakkına sahip olduğu belirtilmiş, ikinci cümlesinde ise müşterinin sözleşmede fesih hakkını kullanması hâlinde şirketin, organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır. İtiraz konusu kural anılan cümlede yer alan "…organizasyon ücreti bedeli dışında kalan…" ibaresidir.

18. Organizasyon ücretinin niteliği Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde tanımlanmıştır. Anılan bende göre organizasyon ücreti, müşterilerin tasarruf finansman sözleşmesi kapsamında tasarruf finansman faaliyeti ve tasarruf fon havuzunun yönetimi karşılığında ödeyecekleri tutardır. Organizasyon ücreti Kanun'un 39/A maddesinin (2) numaralı fıkrası çerçevesinde sözleşmenin esaslı unsurlarındandır. Sözleşme gereğince organizasyon ücreti dışında şirketin müşteriden herhangi bir bedel talep etmesi mümkün değildir. Öte yandan Kanun'da organizasyon ücretinin tutarına ve ödenme zamanına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmadığından bu hususlarda sözleşme serbestisi ilkesi geçerlidir.

19. İtiraz konusu kuralla, müşterinin tasarruf finansman sözleşmesini imzalamasını takip eden on dört günden sonra fesih hakkını kullanması hâlinde organizasyon ücretinin iade edilmemesi öngörülmektedir. Bu itibarla müşteri sözleşme imzalanmasını takip eden on dört gün içinde cayma hakkını kullanırsa toplam birikim tutarının yanı sıra organizasyon ücretini de iade alabilecek iken bu süreden sonra tasarruf dönemi bitimine kadar olan süreç içerisinde fesih hakkını kullanması

hâlinde yalnızca organizasyon ücreti dışında kalan toplam birikim tutarını iade alabilecek, organizasyon ücreti ise şirkete ait olacaktır.

C. İtirazın Gerekçesi

20. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla müşterinin sözleşmede kalma süresine bakılmaksızın organizasyon ücretinin şirkete ait olmasının tüketicinin fesih hakkını ve ekonomik özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtladığı, bu durumun devletin tüketicileri koruma yükümlülüğüyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

21. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 48. ve 167. maddeleri yönünden de incelenmiştir.
22. Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir." denilmek suretiyle çalışma ve teşebbüs özgürlükleri güvence altına alınmıştır. Buna göre kişilerin istedikleri alanda yapacakları sözleşmeler yoluyla hukuki ilişkiye girebilmelerinin yanı sıra kuracakları teşebbüslerle ne şekilde faaliyet yürüteceğini de serbestçe belirleyebilmeleri Anayasa'nın 48. maddesinin gereğidir.

23. Özel hukuk, kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini eşitlik ve irade serbestisi esasına göre düzenleyen hukuk kurallarının bütünüdür. Özel hukukta irade özerkliği, kişilerin yasal sınırlar içinde istedikleri hukuki sonuca bu yoldaki iradelerini yeterince açığa vurarak ulaşabilmelerini ifade etmektedir. Bu bağlamda sözleşme iki taraflı bir hukuki işlem olup tarafların karşılıklı ve birbirine uygun surette irade açıklamalarıyla meydana gelir. Sözleşme özgürlüğü ise özel hukuktaki irade özerkliği ilkesinin anayasa hukuku alanındaki dayanağıdır (AYM, E.2016/141, K.2018/27, 28/2/2018, § 15; E.2016/192, K.2017/160, 29/11/2017, § 13).

24. Sözleşme özgürlüğü devletin kişilerin istedikleri hukuki sonuçlara ulaşmalarını sağlaması ve kişilerin belirli hukuki sonuçlara yönelen iradelerini geçerli olarak tanıması, onların iradelerinin yöneldiği hukuki sonuçların doğacağını ilke olarak benimsemesi ve koruması anlamına gelmektedir. Sözleşme özgürlüğü uyarınca kişiler, hukuksal ilişkilerini özgür iradeleriyle ve sözleşmelerle düzenlemekte serbesttir. Türk hukukunda tanınan bu ilke çerçevesinde taraflar, istediği zaman istediği bir kişiyle herhangi bir konuda hukuksal ilişki kurabilmekte, bu ilişkiyi değiştirebilmekte veya ortadan kaldırabilmektedir. (AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, § 252). Anayasa'nın anılan maddesinde koruma altına alınan sözleşme özgürlüğü, sözleşme yapıp yapmama ve yapılan sözleşmeyi sona erdirme serbestisinin yanı sıra yapılan sözleşmelere dışarıdan müdahale yasağını da içerir (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2016/192, K.2017/160, 29/11/2017, § 13; E.2017/154, K.2019/18, 10/4/2019, § 11; E.2019/40, K.2020/40, 17/7/2020, § 27).

25. Anayasa'nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır.

26. Anayasa'nın 48. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan sözleşme özgürlüğünün gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 48. maddeleri uyarınca devletin sözleşme özgürlüğünün korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere sözleşme özgürlüğünün korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda yasal, idari, mali, yargısal ve diğer tedbirlerin alınması devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır.

27. Sözleşme özgürlüğü ilke olarak tarafların yüklenecekleri edimleri serbest bir biçimde belirleyebilmelerini gerektirse de bu durum devletin tarafların sözleşmeden kaynaklı edimlerini düzenlemesine engel değildir. Aksine sözleşme özgürlüğünün devlete yüklediği pozitif yükümlülükler sözleşmelerin hüküm ve sonuçlarının, bu bağlamda tarafların edimlerinin düzenlenmesini de gerektirebilmektedir. Devletin özel hukuk ilişkileriyle ilgili pozitif yükümlülüklerinin başında bu ilişkilere uygulanacak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir hukuk düzeni oluşturma ödevi gelmektedir. Özel hukuk ilişkilerine uygulanacak hukuk düzenlenirken tüm tarafların menfaatlerinin gözetilmesi ve adil bir biçimde dengelenmesi gerekmektedir.

28. Anayasa'nın 167. maddesinin birinci fıkrasında "Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır;..." düzenlemesine yer verilerek ekonomik hayatın işleyişini düzenlemek, gerektiğinde bu alana müdahale etmek hususunda devlet görevli kılınmıştır. Bu çerçevede devlet, tasarrufları ve tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak ile biriken tasarrufların millî ekonominin gereklerine göre kullanılmalarını sağlamakla görevli olup bu görevini yerine getirebilmek için para ve kredi piyasalarını düzenleme ve denetleme gereksinimi duyabilir ya da bu sistemi yönlendirebilir. Devletin para, kredi ve sermaye politikalarının oluşmasında ve saptanmış politikaların uygulanması konusunda sahip olduğu ekonomik görevlerini ve amaçlarını gerçekleştirebilmesi için ulusal ekonominin gereklerine uygun olarak düzenlemeler yapmak, bunları değiştirmek ve kaldırmak anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun yetkisindedir (AYM, E.2018/93, K.2021/69, 13/10/2021, § 33).

29. Anayasa'nın 172. maddesinde ise devletin tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alacağı, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimleri teşvik edeceği ifade edilerek tüketicilerin haklarının korunmasına ilişkin doğrudan ve özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde de özetle tüketicilerin korunmasının tüketici toplumu diye adlandırılan belirli bir gelişmişlik seviyesindeki ülkelerde ortaya çıkmış olmakla birlikte- bu ölçüde gelişmemiş ülkelerde de toplumsal bir sorun olduğunun sonradan görüldüğü ve bu konuda getirilecek tedbirlerin tüketicileri koruyacağı, tüketicinin korunmasının bir serbest piyasa ekonomisi tedbiri olduğu, her şeyden önce tüketicilerde tüketici bilincinin oluşturulması gerektiği, devletin tüketicileri koruyucu başka tedbirler de alabileceği belirtilmiştir (AYM, E.2016/162, K.2017/156, 15/11/2017, § 8).

30. Kural, müşteri ve şirket arasında özel hukuk hükümleri çerçevesinde akdedilecek olan tasarruf finansman sözleşmesinin feshi hâlinde müşterinin ödediği organizasyon ücretinin iade edilmemesini öngördüğünden kuralın sözleşme özgürlüğüyle ilgisinin bulunduğu açıktır.

Organizasyon ücreti, şirketin tek gelir kalemi olduğundan, kurulan tasarruf ve finans sisteminin sağlıklı bir şekilde yürümesinin de en önemli aracı niteliğindedir. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması, sözleşme özgürlüğünün devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerle bağdaşmayabilir. Dolayısıyla her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir.

31. 6361 sayılı Kanun'un 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca müşterinin, sözleşmenin imzalanmasından itibaren on dört gün geçmesinden başlayarak tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmeyi feshedebileceği, bu durumda şirketin organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarını, Kurulca belirlenecek süre içerisinde müşteriye iade etmekle yükümlü olduğu anlaşılmaktadır. Kuralla fesih süresi içerisinde müşterinin bu hakkı kullanması hâlinde organizasyon ücreti bedeli dışında kalan toplam birikim tutarının müşteriye iade edileceğinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık, net ve anlaşılır bir biçimde düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu açıktır.

32. Tasarruf finansman sözleşmesi çerçevesinde şirket, bir yandan tasarruf finansman sistemine katılmak isteyen kişileri bulmak, bir araya getirmek, tasarruf ve finansman dönemlerini düzenlemek ve sözleşme imzalamak şeklinde işleyen bir organizasyon faaliyeti yürütmekte iken diğer yandan nezdinde biriken tasarrufların da yönetimini gerçekleştirmektedir. Sunulan bu hizmetlerin karşılığı olarak şirketin müşteriden talep edebileceği tek edimin ise organizasyon ücreti olduğu ve sözleşme ile işin niteliği gereği uzun bir döneme yayılan yüksek meblağlı bir hukuki ilişkinin doğduğu açıktır. Müşteri tarafından ödenen organizasyon ücretinin sözleşmenin feshi durumunda iade edilmeyeceğine yönelik kuralla, bir yandan sözleşmenin muhtemel süresini gözeterek bir organizasyon yürütmekte olan şirket bakımından fesihten kaynaklı olarak müşterinin sistemden erken ayrılması nedeniyle sistemde oluşabilecek aksamalar ve buna bağlı doğacak mali kayıpların önüne geçilmesinin, diğer yandan o ana kadar sözleşmeye dayalı olarak müşterinin biriken tasarruflarını yönetme borcunu yerine getiren şirketin bu ediminin karşılığını almasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

33. Tasarruf finansman sözleşmesi çerçevesinde öngörülen cayma ve fesih hakları ile müşterinin herhangi bir gerekçe göstermeksizin sözleşmenin imzalanmasından tasarruf dönemi bitimine kadar sözleşmeyi sonlandırabilmesine imkân tanınmıştır. Bu hakların kullanılması herhangi bir koşula bağlanmamış; hakların kullanılması neticesinde şirketin herhangi bir maddi talepte bulunması da öngörülmemiştir. Tasarruf finansman sözleşmesinin konusunu müşterinin bizzat kendisinin tasarruf etmesinin oluşturması ve biriken tutar üzerinde dilediği zamanda dilediği şekilde tasarruf edebilmesinin amaçlanması bu hakların esasını oluşturmaktadır. Buna karşılık, yalnızca müşterinin sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda sözleşmeyi feshetme yetkisi olan şirketlerin, sözleşmenin öngörülen süreden önce ve kendisine atfedilecek herhangi bir kusur bulunmamasına rağmen müşteri tarafından feshi hâlinde hiçbir suretle karşı edime hak kazanamamasının, şirketlerin finansal yapısına olumsuz etkide bulunacağı açıktır. Bu durum anılan sektörün sağlıklı ve düzenli bir şekilde işlemesine engel oluşturabilecektir.

34. Kanun koyucunun Anayasa'nın 167. maddesi kapsamında tasarruf finansman şirketlerinin de menfaatlerini gözetme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda müşterinin sözleşme ilişkisinin kurulmasından on dört gün sonra fesih hakkını kullanması durumunda organizasyon ücretinin şirket tarafından iade edilmeyeceğini öngörürken şirketin bu süre içinde ücrete müstahak birtakım hizmetlerde bulunduğu gerçeğini gözettiği anlaşılmaktadır. Müşterinin cayma hakkını, organizasyon ücretinin iadesine hak kazanacak şekilde süresiz bir biçimde kullanabilme imkânına sahip olması yatırım yapan ve bu amaçla personel istihdam eden, çeşitli giderlerde bulunan şirketin ticari manada zorluklarla karşılaşmasına yol açabileceği ortadadır. Bu sebeple müşterinin organizasyon ücretini iade alabilmesinin yalnızca on dört gün içinde cayma hakkını kullandığı durumlarla sınırlanmasının tarafların menfaatleri arasında bir dengesizliğe yol açmadığı değerlendirilmiştir.

35. Öte yandan kuralın emredici değil tamamlayıcı nitelikte bir hukuk kuralı olduğunda kuşku yoktur. Bu bağlamda tarafların özgür iradeleri ile düzenleyecekleri tasarruf finansman sözleşmelerinde organizasyon ücreti kararlaştırılırken kuralın aksine düzenleme yapmalarına engel bir durum bulunmamaktadır (Benzer yönde bkz. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, E.2021/2214, K.2022/1956, 6/4/2022).

36. Kanun koyucunun müşteriye cayma hakkı ve cayma hakkının sözleşmenin imzalanmasını takip eden ilk on dört gün içerisinde kullanması hâlinde organizasyon ücretini iade alabilme imkânı tanıdığı anlaşılmaktadır. Müşteriye cayma hakkının tanınması ve bu hakkın sözleşmenin imzalanmasından sonra ilk on dört gün içinde kullanılması hâlinde organizasyon ücretini iade alma imkânı sağlanmasının tüketicinin korunması ödevi kapsamında alınmış bir tedbir olduğu açıktır. Her ne kadar Anayasa'nın 172. maddesi devlete tüketiciyi koruyucu önlemler alma yükümlülüğü getirmekte ise de bu yükümlülük, cayma hakkının ne kadar sürede kullanıldığından bağımsız olarak organizasyon ücretinin her durumda tüketiciye iadesi zorunluluğu doğurmamaktadır.

37. Bu itibarla kanun koyucunun tüketicinin korunmasıyla ilgili olarak alınması gereken tedbirleri belirleme konusunda haiz olduğu takdir yetkisi ve her iki tarafın menfaatlerinin dengelenmesine ilişkin olarak yapılan düzenlemeler dikkate alındığında kuralın müşteri aleyhine aşırı bir külfete yol açmadığı ve tarafların çatışan menfaatlerinin dengelendiği sonucuna ulaşılmıştır.
38. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5., 48., 167. ve 172. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 5., 48., 167. ve 172. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu'na 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen 39/A maddesinin (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "…organizasyon ücreti bedeli dışında

kalan…” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 5/11/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.